

Estudi sobre la dimensió nacional de l'educació. Resultats provisionals

*Síntesi realitzada per Francesc Pedró i Albert Sangrà
de l'informe presentat per Line-Staff*

Objectius i metodologia de l'estudi

Els objectius de l'estudi són:

- a) Conèixer els nivells de satisfacció personal i professional existents entre el col·lectiu estudiat.
- b) Determinar les diferents actituds manifestades sobre el rol professional.
- c) Aprofundir els nivells de pertinença i d'identificació amb Catalunya dels professors de l'ensenyament infantil, primari i secundari obligatori.
- d) Conèixer les actituds d'aquest col·lectiu respecte de la dimensió nacional en l'educació.

L'estudi s'ha realitzat durant els mesos de novembre i desembre de 1993. S'han fet 406 entrevistes personals en el lloc de treball, amb un qüestionari de 80 preguntes. La mostra ha estat territorialitzada. Un 56,65% dels entrevistats treballen a Barcelona ciutat i la seva àrea metropolitana.

I. El rol professional

Aspectes positius:

- Percepció molt positiva de la professió: 89,1%, orgullosos; 85,4%, satisfets
- Vocacionalitat (81,5%)
- No es plantegen canviar d'activitat (79,1%)
- L'activitat és altament satisfactòria, gratificant i poc rutinària
- Genera poques desercions (20%)
- Alguns voldrien dedicar-se a temes relacionats amb la cultura o l'art

Aspectes negatius:

- Insatisfacció per motius econòmics (73,2%)
- Feina molt estressant
- La societat no valora positivament l'activitat dels ensenyants (85%)

El lloc de treball:

- És satisfactori (90,6%), no voldrien canviar
- Motiu per canviar: treballen en lloc diferent al de residència
- El 85,3% no ha pensat a ocupar cap càrrec

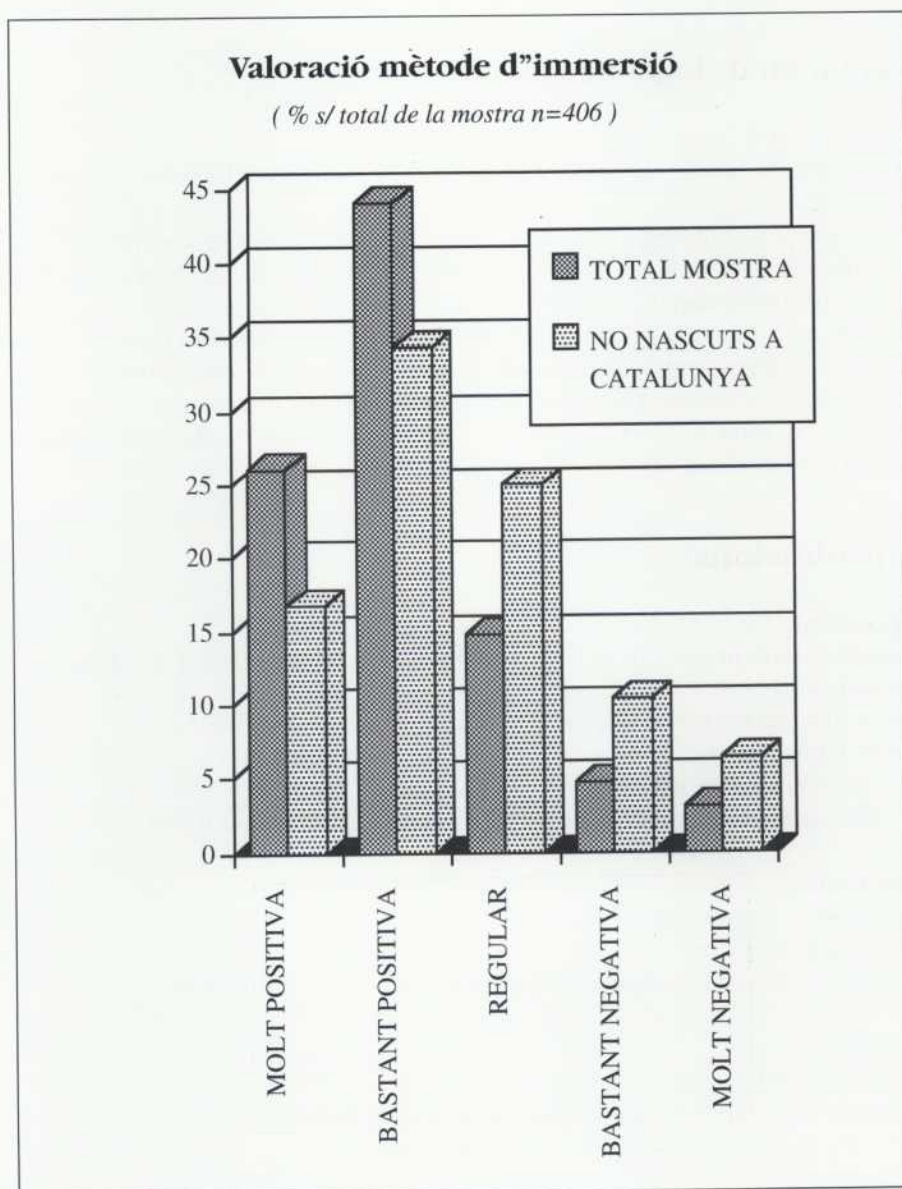
L'ensenyament a Catalunya:

El 57,6% opina que des del' any 1980 ha millorat. El 16,3% creu que ha empitjorat (significativament entre els no nascuts a Catalunya).

El paper de l'ensenyant:

Factors més importants per aconseguir l'èxit: intel·ligència (88,9%), sociabilitat (67,4%) i titulacions (52,7%).

La majoria considera que l'ensenyant és un transmissor de valors (72,9%) i de cultura (61,1%). Curiosament, entenen que no són transmissors d'ideologia (2,7%). Creuen que els pares

i la televisió tenen més influència que ells en la transmissió ideològica, de coneixements d'hàbits, etc.

Es desmarquen de la responsabilitat bàsica de transmetre informació, que adjudiquen als pares i, també, als mitjans de comunicació. Contrasta l'alta estima que tenen a la funció de la seva feina, però després manifesten que la seva incidència és mínima, amb la qual cosa entren en una certa contradicció.

El nivell d'associacionisme és del 35%. Només un 8,1% pertany a algun sindicat, un 2,4% a algun partit polític i un 13% està adscrit a algun moviment de renovació pedagògica.

II. L'actuació professional

La majoria (71,4%) manifesta ocupar altres càrrecs o funcions al centre educatiu. No obstant això, d'aquests, el 21,9% són tutors, i a l'escola gairebé tots els mestres són, a la vegada, tutors.

El material didàctic més utilitzat és la pissarra, seguida dels llibres de consulta, i a una considerable distància, del vídeo.

La planificació temàtica a l'aula la decideixen els propis professors (80,4%), i citen també com a instàncies que condicionen els temes a l'aula el Departament d'Ensenyament (20,2%). Les editorials només es valoren en un 7,9%, en quart lloc.

Pel que fa al suport tècnic que utilitzen per afrontar les dificultats, el 57,6% s'adrecen a altres companys professionals, el 41,1% a llibres adequats i el 26,8% utilitzen les reunions de cicle, departament, etc. A la Inspecció i als EAP només hi van a la recerca de resposta un 6,7%.

El 61,8% afirma que s'informa del món educatiu per mitjà de revistes especialitzades, entre les quals destaca *GUIX* (42,4%), *Cuadernos de Pedagogía* (37,2%) i *Butlletí dels Mestres* (25,9%), aquesta darrera, editada pel Departament d'Ensenyament.

III. Actituds davant la llengua catalana

El grau de coneixement i utilització del català a nivell personal varia segons l'ascendència del professorat. Amb tot, entre el 74% i el 93,6% manifesten que el parlen molt bé, entre el 94,8% i el 98,6% l'entenen molt bé, entre el 96,9% i el 99% el llegeixen molt bé, i entre el 68,7% i el 88,9% l'escriuen molt bé.

La immersió lingüística:

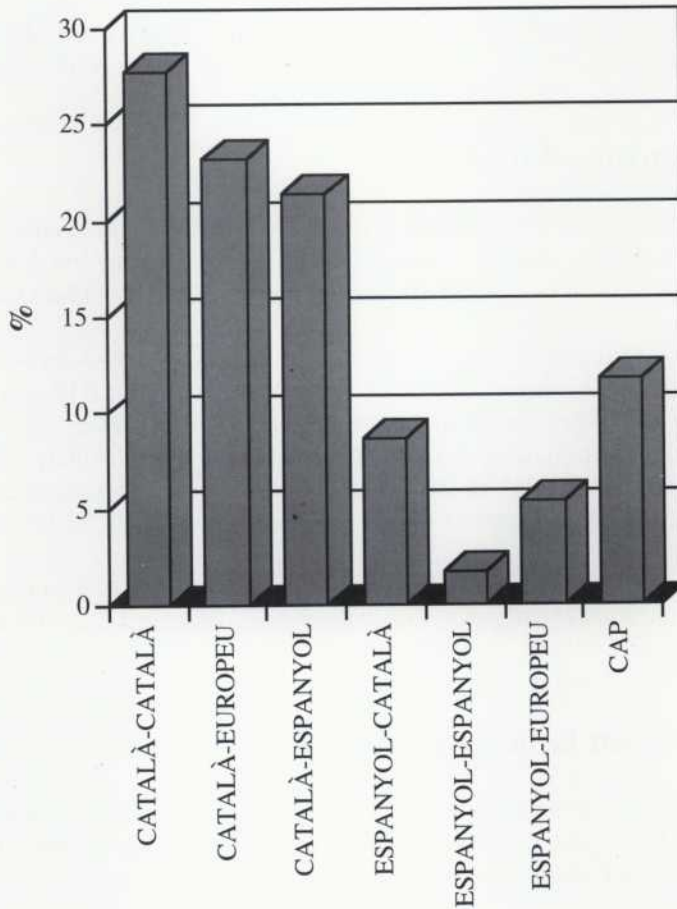
- Es valora de forma positiva (70,2%). Només un 7,7% ho valora negativament. D'aquests darrers, la majoria són professors no nascuts a Catalunya o castellanoparlants.

- Les opinions desfavorables intenten argumentar-se amb raons "tècniques": no s'assegura el coneixement de les dues llengües, crea confusió en els nens, no assimilen tantes coses, els nens es cansen i no rendeixen, es fan una "empanada", etc.

- Alguns arguments són més polítics: és una imposició, cal respectar qui vulgui aprendre en castellà, etc.

- Com a alternatives plantegen, amb poques concrecions, més flexibilitat, començar a una edat més avançada, tornar als FOPI (Formació Permanent Institucional), o deixar que els pares decideixin el que vulguin.

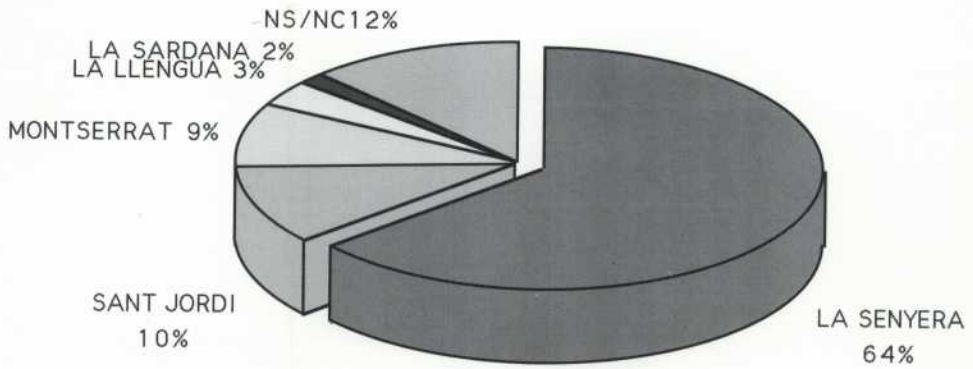
Autoidentificació amb Catalunya

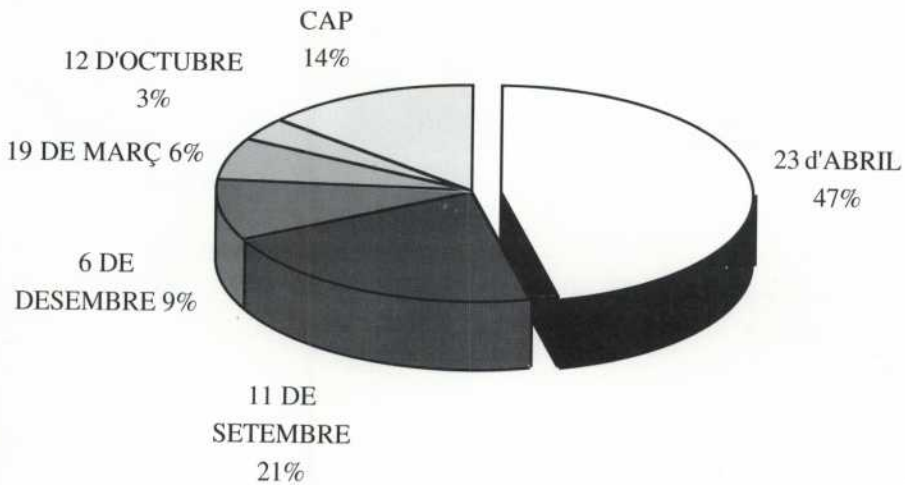
Altres temes relacionats amb les actituds lingüístiques:

- Catalunya és un exemple positiu de convivència de dues llengües (81,3%)
- No s'han marginat els no catalanoparlants (79,1%)
- El català cada dia s'hauria de parlar més (87,2%)
- És més difícil trobar feina sense saber català (79,1%)
- La normalització lingüística del català ha de ser un dels objectius importants de Catalunya (85,5%)
 - El Govern dóna massa importància a la llengua catalana (42,4%)
 - El català no hauria de ser l'únic idioma oficial a Catalunya (58,4%). Entre els docents d'ascendència no catalana, aquesta afirmació arriba al 80,2%.

Símbol identificador de Catalunya

Data amb la qual més s'identifica

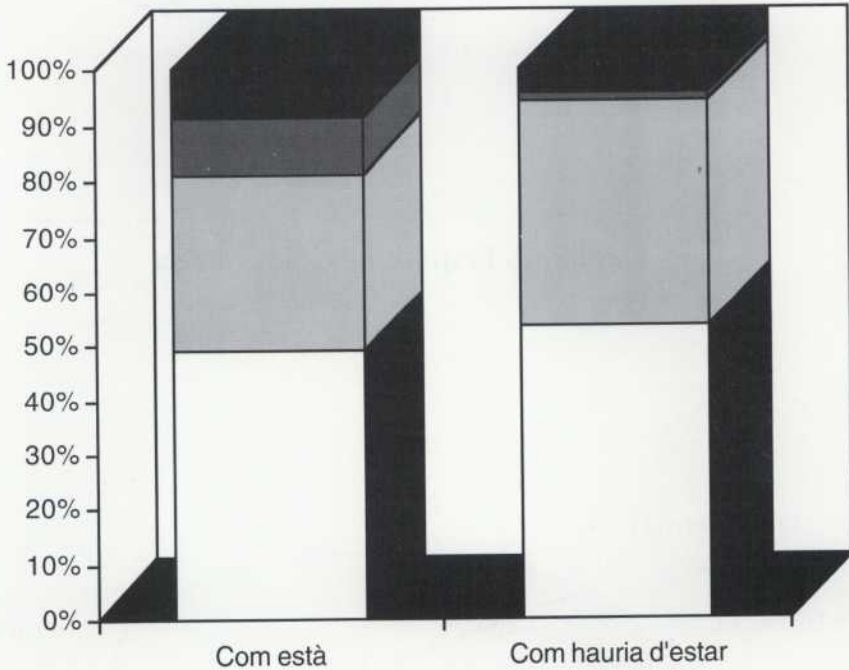

IV. El fet nacional a Catalunya

Autoidentificació amb Catalunya:

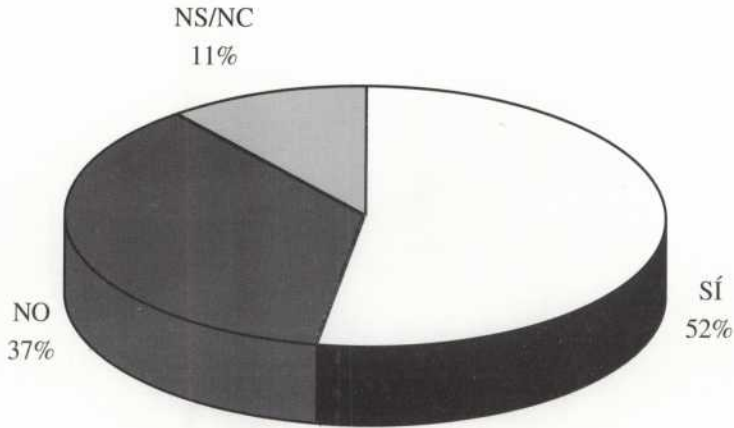
• Gran dispersió. Un 27,8% es declara català-català; un 23,2%, català-europeu; un 21,4% català-espanyol i un 11,8%, no es declara res. Destaquen la gran quantitat de docents que es consideren catalans-europeus, atès que en la població general no acostumen a ultrapassar la barrera del 7%. Es pot interpretar com un intent de defugir una presa de posició clara (un 12% no opina).

Presència de la cultura catalana

MÉS PRESENT QUE LA CASTELLANA
 IGUAL DE PRESENT
 MENYS PRESENT QUE LA CASTELLANA
 NS/NC

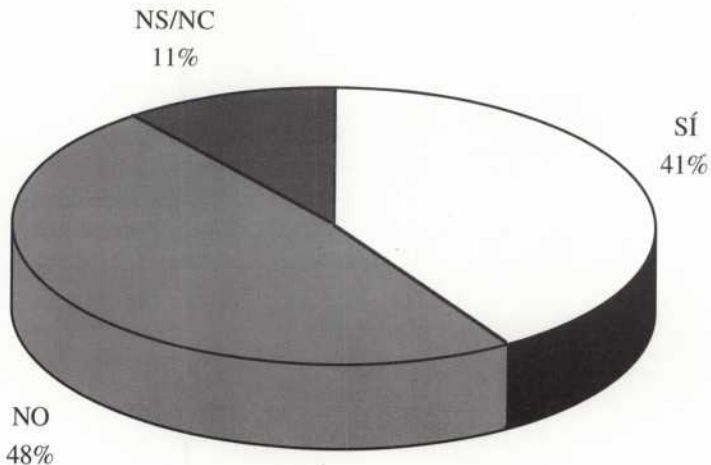
Un objectiu de l'escola ha de ser transmetre/sensibilitzar sobre la consciència nacional?

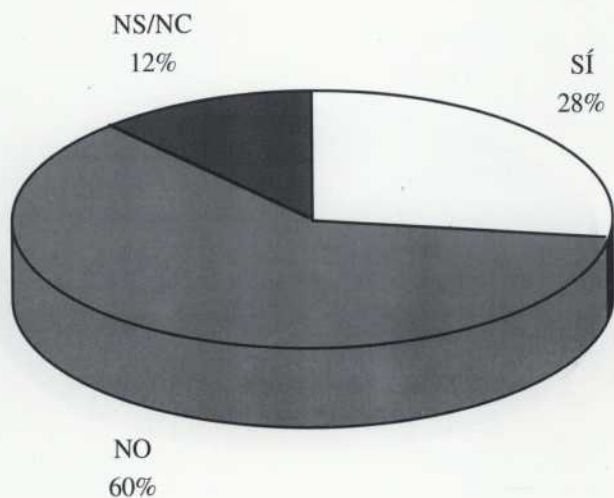
• Pel que fa a la importància comparativa de la Història, un 56,7% creu que és més important la història de Catalunya (en primer lloc), mentre que un 31,5% creu que la més important és la història Universal. Entre aquests darrers, destaquen més els professors joves i els professors homes. En segon lloc, la més escollida és la història d'Espanya (64,3%), mentre que el tercer lloc és ocupat per la història Universal (54,9%).

• Un 68% considera que el coneixement de la Història de Catalunya repercuteix en un sentiment més profund de nació. Un 24% creu que no.

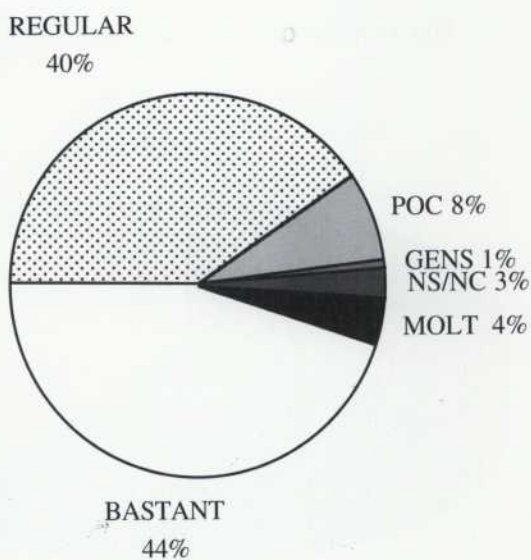
Presència de la senyera a les escoles

Presència de l'himne a les escoles

El professorat coneix la cultura catalana...

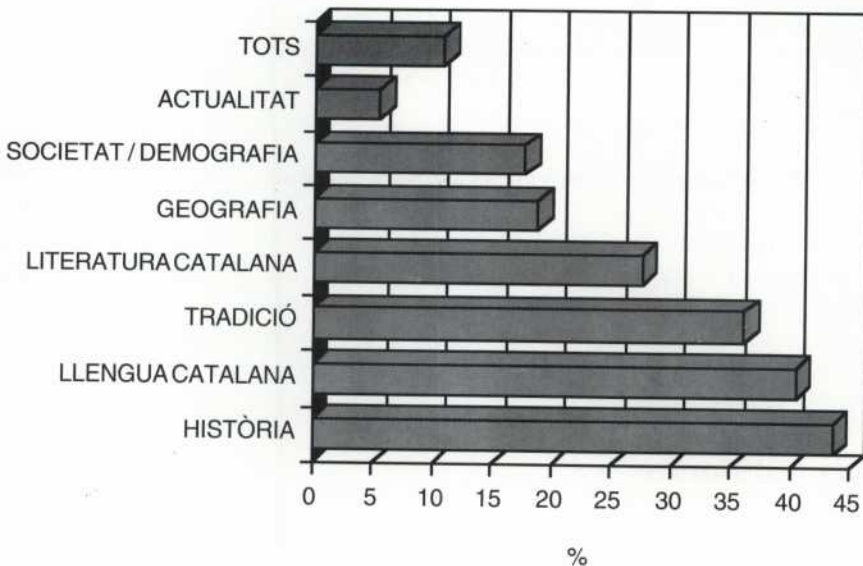

Signes d'identitat:

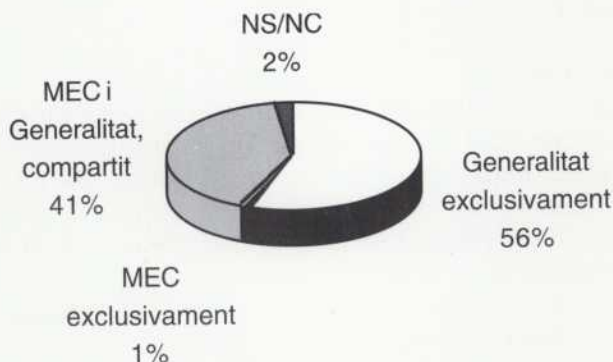
- Símbol identificador de Catalunya: la senyera (63,3%), Sant Jordi (10,3%) i Montserrat (8,6%). La llengua només l'esmenta, espontàniament, un 3,4%.
- Data amb què se senten més identificats: 23 d'abril (49%), 11 de setembre (22,4%) i 6 de desembre (9,9%). Cap: 14,5%.

La cultura catalana a l'escola:

- La proporció mitjana d'alumnes castellanoparlants per aula és d'un 36% a un 80% (40,6%). Malgrat això, l'amplitud d'aquest segment no permet d'extrapolar gaire el resultat.
- A l'escola pública hi ha més alumnes castellanoparlants que a la privada, especialment a les escoles de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.
- Un 49% creu que la cultura castellana és més present que la catalana, mentre que un 32% creuen que la seva presència és similar.
- Un 53,7% creu que hauria d'estar més present la catalana que la castellana, i un 40% creu que haurien de tenir igual presència.
- Un 52,7% creu que un objectiu de l'escola ha de ser transmetre/sensibilitzar sobre la consciència nacional. Entre els més joves aquesta idea genera una menor adhesió, com també a Barcelona i a l'Àrea Metropolitana. Els professors d'escola privada estan més d'acord amb aquesta idea que els de l'escola pública.

Quins temes s'haurien de treballar en aquests mòduls?

Qui té la responsabilitat del sistema educatiu?

• Qui decideix quina llengua s'utilitza a l'aula és el professorat (58,4%). La direcció (22,2%) i la Generalitat (12,1%) apareixen en menor mesura. A l'escola privada, la direcció augmenta el seu pes en perjudici del professorat.

• Un 67% creu que el professorat ha de ser el principal agent transmissor de la història i de la cultura catalanes, seguit dels pares i els mitjans de comunicació. Curiosament, es desmarquen manifestant que, pel que fa a ideologies polítiques, problemàtiques socials vigents o notícies quotidianes, el paper principal correspon als pares.

Presència dels símbols d'identitat a l'escola:

• La senyera no ha d'estar present a l'escola (48,3%). Responen afirmativament el 40,9%.
 • L'himne no ha d'estar present a l'escola (60,6%). Responen afirmativament un 27,8%. En aquest cas, es creu que si hi fos, l'himne hauria d'estar present com a poema (10,3%), cantat en festes assenyalades (8,1), a les classes de música (6,4%), sols per història (3,9%) o editat en llibres de text (2,2%).

Coneixements del professorat respecte la llengua catalana:

• Un 45,3% coneix bastant la cultura catalana, mentre que un 39,9% considera que la coneix regularment.
 • Un 86,5% considera molt interessant la realització de mòduls de formació permanent sobre la realitat catalana (història i llengua).
 • Els temes més demanats per ser tractats en aquests mòduls són: història (43,6%) i llengua (40,5%). Tradició (36,2%) i literatura catalana (27,6%) els segueixen.

V. Actituds polítiques

Eleccions al Parlament (1992):

- CiU 24,6%
- IC 9,9%
- ERC 9,4%

- PSC 7,4%
- PP 0,5%
- Abst. 12,8%
- NC 32,3%

Eleccions Generals (1993):

- CiU 19,7%
- PSC 10,1%
- IC 9,9%
- ERC 7,1%
- PP 2,5%
- Abst 11,3%
- NC 35,7%

• A l'escola privada, la majoria vota CiU, mentre que a la pública tenen més incidència ERC, IC i PSC.

- Catalunya és una nació (70%).

• Quant a l'estructuració de l'Estat, un 37,7% aposta per sistemes autonòmics; un 31,3% són federalistes i un 11,3%, independentistes.

- Responsable del sistema educatiu:
- Generalitat exclusivament: 55,9%
- MEC i Generalitat, compartit: 41,4%
- MEC exclusivament: 1%

VI. Comportament cultural

- Formació: Magisteri (63,1%). La resta, llicenciatures diverses.

• Activitats: Passejar (96,8%), mirar la TV (95,1%) i llegir llibres (92,9%) són les activitats triades en primer lloc. Els llibres més llegits són les novel·les.

• Mitjans de comunicació: La televisió més vista és TV3 (71,2%), seguida de Canal 33 (19,8%) i TVE1 (19,5%). Entre les persones d'ascendència no catalana, el segon lloc l'ocupa TVE1 (35,4%). El diari més llegit és *La Vanguardia* (39,9%), seguit de *El Periódico* (35,7%), *El País* (32,3%) i *l'AVUI* (20,4%). Entre els no catalans i especialment el sector públic, *El País* ocupa la segona posició. Revista més llegida: *Muy Interesante* (13,3%), seguida de *Tiempo* (7,6%) i *Cambio 16* (6,9%). El setmanari *El Temps* ocupa la cinquena posició (4,29%).